

ਸਾਢੇ ਜਨੌਰ

ਮਨੁਕਖ	ਜਨੌਰ	ਘਾ—ਬੂਟ	ਚਿਤਰਾ
ਮਾਸ	ਜਗਾਡ	ਬਕਰੀ	ਖਚਵਰ
ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ	ਛਿਲਲਡ	ਦੁਦਧ	ਨੈਤਿਕ

ਜਨੌਰ ਮਨੁਕਖਾਂ ਦੇ ਸਚਵੇ ਸਾਥੀ ਨ। ਕੁਝੇ ਅਪਨੀ ਬਫਾਦਾਰੀ ਤੇ ਰਕਖੇਆ—ਕਾਰੀ ਗੁਣੋਂ ਕਾਰਣ ਜਗਤ ਪ੍ਰਸਿਦਧ ਨ। ਗਮੋਂ ਮੈਹਿਯੋਂ ਤੇ ਬਕਾਰਿਯੋਂ ਥਮਾਂ ਦੁਦਧ ਮਿਲਦਾ ਏ। ਘੋੜੇ, ਖਚਵਰਾਂ, ਖੋਤੇ, ਊਠ, ਸੱਢੇ, ਦਾਂਦ ਬਗੈਰਾ ਪਸ਼ੁ ਸਮਾਨ ਢੋਨੇ ਦੇ ਕਮਮ ਆਂਦੇ ਨ ਤੇ ਖੇਤਰੋਂ ਚ ਬੀ ਕਮਮ ਕਰਦੇ ਨ। ਮਿਡਡੋਂ—ਬਕਾਰਿਯੋਂ ਦੀ ਉਨਨ ਤੇ ਜਤ ਥਮਾਂ ਗਰਮ ਕਪਡੇ ਬਨਦੇ ਨ ਜੇਹੜੇ ਸ਼ਾਲੈ ਅਤੇ ਅਤੇ ਥਮਾਂ ਮਾਸ ਬੀ ਮਿਲਦਾ ਏ।

ਮੁਟਟੇ ਤੌਰਾ ਉਘਰ ਜਨੌਰ ਦ'ਊਂ ਚਾਲੀਂ ਦੇ ਹੋਂਦੇ ਨ :— ਜਾਂਗਲੀ ਜਨੌਰ ਤੇ ਪਾਲਤੁ ਜਨੌਰ। ਜਾਂਗਲੈ ਚ ਬਗੈਰ ਕੁਸੈ ਦੀ ਦਿਕਖ—ਰਿਕਖ ਦੇ ਤੇ ਅਪਨੇ ਭੋਜਨ ਦਾ ਆਪੂ ਜਗਾਡੁ ਕਰਨੇ ਆਹਲੇ ਜਨੌਰੋਂ ਗੀ 'ਜਾਂਗਲੀ—ਜਨੌਰ' ਆਖੇਆ

जंदा ऐ। शेर, हाथी, चित्तरा, रिच्छ, लूम्बड़ी, सूर, गिद्दड़, खरगोश बगैरा जांगली जनौर न।

दूई चाल्ली दे जनौरें गी पालतू जां राखमें गलाया जंदा ऐ। इ'नेंगी लोक अपने घरें च पालदे न ते उं'दे खाने—रौहने दा बी ध्यान रखदे न। गौ, बकरी, मैंह, कुत्ता, बिल्ली, घोड़ा, खरगोश, ऊठ बगैरा पालतू जनौर न।

किश जनौर धां—पत्तर आदि गै खंदे न ते किश मासखोर होंदे न। गौ, मैंह, घोड़ा, भिड्ड, बकरी ते खरगोश आदि धां बूट खाने आहले जनौर न। दुदध देने आहले ते जोरै आहला कम्म करने आहले जनौरें गी बंडा पत्तरी, खल, छिल्लड़ बगैरा बी दित्ते जंदे न। पर बाकी मते हारे जनौरें दा भोजन सिर्फ मास होंदा ऐ। शेर, चित्तरा, लूम्बड़ी, सप्प बगैरा मास खाने आहले जनौर न। व रिच्छ इक ऐसा जनौर ऐ जेहड़ा शाकाहारी बी ऐ ते मासाहारी बी।

जनौरें दी सुरक्खेआ करना साढ़ा नैतक धर्म ऐ। पालतु जनौरें दे रौहने आस्तै साफ सुथरे ते छहादार थाहर बनाने चाहिदे न। समें—समें सिर धां—पानी दे इलावा उं'दे कसरी होई जाने पर दबा—दारू बी करोआना चाहिदा ऐ। शकारै दे नां पर जंगली जानबरें गी मारना अपराध बी ऐ ते पाप बी। कोजे एह जनौर मुंढा थमां गै मनुकखै दी सेवा करदे आए न ते कन्नै केई चाल्लीं दे लाह पजांदे आए न। इसकरियै भारत दे किश समुदायें च ते किश जनौरें गी पूजेआ बी जंदा ऐ।

अभ्यास

1. हੇਠ ਦਿੱਤੇ ਗੇਂਦੇ ਸੁਆਲੋਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਲਿਖੋ :—
 - ਕ) ਮੁਕਖ ਤੌਰਾ ਉਪਰ ਜਨੌਰ ਕਿਨ੍ਹੇ ਚਾਲੀਂ ਦੇ ਹੋਂਦੇ ਨ?
 - ਖ) ਘਾਂ ਖਾਨੇ ਆਹਲੇ ਜਨੌਰੋਂ ਦੇ ਨਾਂਡ ਲਿਖੋ?
 - ਗ) ਮਾਸ ਖਾਨੇ ਆਹਲੇ ਜਨੌਰ ਕੇਹੜੇ ਨ?
 - ਘ) ਪਾਲਤੁ ਪਥੁਏਂ ਦੇ ਨਾਂਡ ਲਿਖੋ?
 - ਙ) ਪਾਲਤੁ ਜਨੌਰੋਂ ਦੀ ਦਿਕਖ—ਰਿਕਖ ਕਿ'ਧਾਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹਿਦੀ?
2. ਸ਼ਹੇਈ ਸ਼ਬਦੋਂ ਕਨੈ ਖਾਲੀ ਥਾਹਰ ਪੂਰੇ :—
ਧਰਮ, ਸਾਥੀ, ਮਾਸ, ਗਰਮ, ਘਾਂ—ਬੂਟ
 - ਕ) ਕਿਸ ਜਨੌਰੋਂ ਦਾ ਭੋਜਨ ਗੈ ਹੋਂਦਾ ਏ।
 - ਖ) ਜਨੌਰ ਮਨੁਕਖੋਂ ਦੇ ਸਚ੍ਚੇ ਨ।
 - ਗ) ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਭੋਜਨ ਹੋਂਦਾ ਏ।
 - ਘ) ਮਿਡੱਡੋਂ ਦੀ ਤੱਤ ਕਨੈ ਕਪਡੇ ਬਨਦੇ ਨ।
 - ਙ) ਜਨੌਰੋਂ ਦੀ ਸੁਰਕਾ ਕਰਨਾ ਸਾਡਾ ਨੈਤਕ ਏ।
3. ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਗੇਂਦੇ ਸ਼ਬਦੋਂ ਦੇ ਅਰਥ ਦੇਇਥੈ ਵਾਕਿਆਵੇ :—

ਕ) ਜਾਂਗਲੀ	ਖ) ਲੂਮ਼ਭਡੀ	ਗ) ਦਿਕਖ—ਰਿਕਖ
ਘ) ਮਾਸਾਹਾਰੀ	ਡ) ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ	ਚ) ਪਾਲਤੂ
ਛ) ਰਿਚ਼ਛ	ਜ) ਰਕਸ਼ਾ	ਝ) ਛਿਲਲਡ
ਝ) ਲੂਮ਼ਭਡੀ		

4. ਦਿੱਤੇ ਗੇਂਦੇ ਸ਼ਬਦੋਂ ਕਨ੍ਹੈ ਸ਼ਹੇਈ ਜੋੜੇ ਬਨਾਓ :—

ਨਿਕਕਾ	ਰਿਕਖ
ਘਾਝ	ਪੀਨਾ
ਖਾਨਾ	ਮੁਟਟਾ
ਦਿਕਖ	ਸੁਥਰਾ
ਸਾਫ	ਬੂਟ

5. ਮਾਸਾਹਾਰੀ ਤੇ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਚ ਕੇਵਹ ਫਕੰਦ ਏ?

ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਆਸਤੈ ਨਿਰੰਦੇਸ਼

1. ਪਿਛੋਂ ਦਰਸੇ ਗੇਂਦੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਘੋੜੇ, ਮਿਡਡੋਂ, ਭੋਜਨ, ਧਿਆਨ, ਘਾਝ—ਬੂਟ ਸ਼ਬਦੋਂ ਚ ਆਏ ਦੇ ਕ੍ਰਮਸ਼: ਘ, ਮ, ਭ, ਧ, ਘ, ਵਰ्ण ਦੇ ਉਚਵਾਰਣ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਦਰਹਾਓ।
2. ਜੇਹੜੇ, ਆਹਲੇ, ਮੈਂਹ, ਥਾਹਰ, ਏਹ, ਮਾਹਨੂ ਬਗੈਰਾ ਸ਼ਬਦੋਂ ਦਾ ਉਚਵਾਰਣ—ਅਭਿਆਸ ਕਰਾਂਦੇ ਹੋਈ 'ਹ' ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਬੀ ਦਰਹਾਓ।